

оскільки як діючі, так й нові інфраструктурні елементи повинні утворювати комплексне середовище для створення і комерціалізації наукових розробок саме за цими напрямками;

- визначити назви (й можливість їх трансформування), зміст, порядок та особливості створення і діяльності основних елементів інноваційної інфраструктури відповідно до потреб учасників інноваційного процесу, пріоритетів державної політики та з урахуванням світової практики;
- доповнити існуючі нормативні акти механізмами ресурсного – фінансового, матеріального (особливо – земельного), кадрового – забезпечення розбудови системи елементів інфраструктури;
- закріпити у нормативних актах законодавчого рівня можливість надання фінансової допомоги ініціаторам створення установ інноваційної інфраструктури за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів (у формі грантів, кредитів під державні гарантії, субвенцій тощо), але разом з тим – конкретизувати умови їх надання і відповідальність за цільове використання. Передбачати таке фінансування під час підготовки проектів державного бюджету України на кожний рік, виходячи з досягнутих у попередній період результатів та потреб учасників інноваційного процесу у розвитку інфраструктурної системи в наступний період;
- передбачити можливість застосування механізмів державно-приватного партнерства для розвитку мережі елементів інноваційної інфраструктури, наприклад, у формі “технологічних платформ”, які біля десяти років діють на території Європейського Союзу і є ефективним інструментом поєднання зусиль бізнесу, наукових установ та держави для активізації інноваційного розвитку;
- розширити нормативно-правове регулювання взаємовідносин індивідуальних винахідників та раціоналізаторів з суб'єктами інноваційної інфраструктури; можливо, передбачити створення спеціальних інфраструктурних установ для надання підтримки саме цій категорії інноваторів;
- конкретизувати функції органів державного управління у сфері регулювання інноваційної інфраструктури та визначити посадову відповідальність їх працівників за невиконання прийнятих нормативно-правових актів;
- заходи з виконання Державної цільової програми розвитку системи інформаційно-аналітичного забезпечення реалізації державної інноваційної політики та моніторингу стану інноваційного розвитку економіки (затверджена постановою КМУ від 7.05.2008 р. N 439). доповнити створенням системи моніторингу розвитку інноваційної інфраструктури та її нормативно-правового забезпечення на державному та регіональному рівнях.

1. Верховної Ради України “Про затвердження Концепції науково-технологічного та інноваційного розвитку України”. – від 13.07.1999 №916-XIV.

Л.І. Федулова

ДУ “Інститут економіки і прогнозування НАНУ”

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЯК СКЛАДОВОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ

© Федулова Л.І., 2011

Сьогодні світова господарська система знаходиться на шляху здійснення нового технологічного “стрибка”, який розгортається на основі впровадження новітніх технологій, що взаємодіють між собою (мікроелектроніка, телекомунікації, комп'ютери, робототехніка, створення нових матеріалів, біотехнологій, інформатизації й т. і.), і вимагає новітніх форм організації інноваційних процесів. Досвід авангардних в технологічному розвитку країн показує, що істотним елементом підвищення ефективності у зазначеному напрямі виявився організаційний фактор, пов'язаний з об'єднанням виробників. У цьому випадку не окреме підприємство конкурує на ринку, а промисловий комплекс, який скорочує свої транзакційні витрати завдяки спільній технологічній кооперації компаній. Важлива роль в забезпеченні зазначеної діяльності відводиться інфраструктурі..

Дослідження показують, що із усього різноманіття існуючих інфраструктурних елементів найбільш поширеними є наступні: науково-інформаційна інфраструктура – площадки для обміну інформацією про поточні й перспективні розробки, одержання експертної й консультаційної підтримки (технопарки, банки інновацій, бізнес-інкубатори); технологічна інфраструктура – площадки для обміну технологіями, інформаційні платформи для пошуку, продажу, просування продукції й технологій, центри трансферу технологій; освітня інфраструктура – площадки, що здійснюють фундаментальну підготовку фахівців (Вузи, НДІ, наукові лабораторії) за інноваційними спеціальностями; фінансова інфраструктура, що характеризує механізми фінансування інновацій (венчурні й посівні фонди); маркетингова інфраструктура – структури, що здійснюють супровід інноваційних проектів на маркетинговому етапі інноваційного циклу (служби маркетингу інновацій).

У контексті стратегічного технологічного розвитку національної економіки нас більше всього цікавить сутність та значення технологічної інфраструктури (ТІ) як сукупності організаційно-технічних систем, що забезпечують безперерйне й безпечне функціонування науково-дослідної й інженерної інфраструктури (у тому числі розвиток систем метрологічного забезпечення, стандартизації, сертифікації) в пріоритетних напрямках розвитку.

Слід зазначити, що саме поняття “технологічна інфраструктура” виникло у 1990-ті роки у промислово розвинених країнах на етапі виокремлення та спеціалізації ланок інноваційної інфраструктури. Незважаючи на неоднозначність у визначеннях технологічної інфраструктури, у підходах різних авторів є спільне щодо її основної функції – забезпечувати зв’язок між фундаментальними науковими дослідженнями та їх комерційним втіленням у виробничих технологіях.

У Європі ще у 1985 р. було засновано потужну організаційну структуру, що опікується проблемами формування технологічної інфраструктури, – консорціум EUREKA (European Research Coordination Agency), що нині переріс у загальноєвропейську мережу ринково-орієнтованих промислових НДДКР. Особливістю цієї структури є те, що її було створено за міжурядовою ініціативою на міністерській конференції за участю 17 країн з метою підвищення конкурентоспроможності економік європейських країн на основі підтримки компаній, дослідницьких центрів та університетів, які виконують загальноєвропейські проекти з розробки інноваційних продуктів, технологій та послуг. Гнучкість і широта мережі EUREKA забезпечує партнерам проектів з усієї Європи швидкий доступ до величезного масиву науково-технологічних знань, умінь та експертизи, чому сприяє доступність національного державного і приватного механізмів фінансування.

Технологічна інфраструктура покликана створити умови для доступу підприємств (насамперед малих) до різних ресурсів. Найбільш поширеною інституцією, що здатна виконувати усі функції ТІ в умовах України є інноваційно-технологічні центри (ІТЦ). Зокрема, до основних завдань, які можуть вирішувати регіональні ІТЦ можна віднести:

- залучення в інноваційну діяльність студентів, аспірантів, викладачів, науковців, підприємців і представників органів державної влади й місцевого самоврядування;
- підтримка підприємств технологічного бізнесу, що забезпечують доведення наукової ідеї до комерційного освоєння, що виконують функцію “інкубатора ідеї”;
- надання вченим і малим технологічним підприємствам науково-консалтингових послуг.

Рівень технологічного розвитку країни у сучасному світі визначається за масштабами освоєння інформаційних технологій, що передбачає здатність економіки країни не лише ефективно застосовувати ці технології, але й створювати інформаційні продукти та послуги в обсягах, адекватних вимогам часу. Тому важливим напрямом формування та розвитку технологічної інфраструктури є упровадження сучасних ІКТ. Так, інтенсивний розвиток Інтернет/Інтранет-технологій і інфраструктури інфокомунікацій в Україні за останні 5-7 років якісно й принципово впливає на стратегію й тактику розвитку інформаційного середовища вітчизняної системи освіти. Створено серйозні заділи щодо формування галузевої корпоративної мережної інфраструктури (як на рівні магістральних каналів: RBnet – RUNnet, так і комп’ютерних мереж навчальних закладів), освоєнню й розвитку технологій розробки сучасних інформаційних систем і ресурсів для системи освіти, організації доступу до них через мережні інфраструктури різних рівнів. Об’єктивні передумови дозволяють говорити про інформаційне середовище як про ефективний інструментарій реалізації основних парадигм розвитку

сучасної системи інноваційної освіти, включаючи його безперервність у сполученні із гнучкою організацією навчального процесу, різні форми одержання знань і їхньої перевірки й т.і.

Проте на шляху формування як самої національної інноваційної системи НІС, так і технологічної інфраструктури як її важливого елементу існує комплекс проблем: по-перше, така ситуація є прямим наслідком відсутності сформованої як на державному, так і особливо на регіональному рівні інноваційної політики в цілому й в інфраструктурній сфері зокрема. Про це свідчить той факт, що тільки 5 % регіонів мають стратегії розвитку інноваційної інфраструктури⁴ по-друге, формалізований (бюрократичний) підхід у до проблеми інформатизації економіки і суспільства й створення інноваційного сектора економіки⁴ по-третє, відсутність системної підготовки інноваторів і технологічних менеджерів у сфері інформаційних систем і технологій на сучасному рівні; по-четверте, нерозвиненість інституціонального й підприємницького середовища, що перешкоджає швидкій реалізації наукових ідей і результатів і доведення їх до конкурентоспроможного продукту; по-п'яте, недостатнє стимулювання цього процесу за рахунок преференцій та інше.

На жаль, в Україні проблема на шляху розбудови інноваційної моделі економіки полягає в тому, що за наявності величезного науково-технологічного потенціалу (особливо в регіональному вимірі) через брак відповідного організаційного ресурсу технологічні зміни, особливо в промисловому комплексі, не відбуваються. В повній мірі зазначене стосується й упровадження в практику кластерної політики розвитку економіки регіонів. Особливо технологічних кластерів, які б були каталізатором формування та розвитку технологічної інфраструктури.

Відсутність якісних ринкових механізмів упровадження у виробництво технологічних інновацій та їх дифузії серед підприємств різних галузей економіки вимагають державного втручання в процес створення технологічних майданчиків як основи для формування системи технологічної інфраструктури та відтворення з її допомогою сучасного формату національної інноваційної системи.

І.М. Цимблюк

Національний університет “Львівська політехніка”

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ Й НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

© Цимбальук І.М., 2011

З самого початку реалізації проголошеного керівництвом України курсу на переведення національної економіки на інноваційний шлях розвитку виникли серйозні труднощі з фінансуванням цього процесу. Таке реформування потребує значних капіталовкладень, проте ані держава, ані вітчизняні підприємці та бізнесмени їх не мають.

Сьогодні понад 90% продукції, яка виробляється в Україні, не має відповідного науково-технологічного забезпечення. Як наслідок, вітчизняна продукція стає все менш конкурентоспроможною, а в експорті зростає частка мінеральної сировини і продукції, отриманої після його первинної переробки.

Основним чинником, який робить нашу країну неконкурентоспроможною в сьогоднішньому глобальному світі, є сповільнення інноваційної діяльності. На думку українських вчених пояснюється це як об'єктивною тенденцією до затухання інноваційних процесів без належної інвестиційної підтримки внаслідок використання науково-технологічних надбань попередніх років, так і суб'єктивним чинником – відмовою економічних суб'єктів від декларування інноваційних продуктів, оскільки через відсутність інноваційних пільг це декларування має сенс лише для спеціалізованих структур на зразок технопарків. Слід також наголосити на тому, що значна частка інновацій, як і інвестицій, здійснювалася у галузях, які мають невисоку інноваційну спрямованість [1].